

اثر حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در طول دوران همه گیری کووید ۱۹

رؤیا دارابی^۱

سیده طیبه سجادی نژاد^{۲*}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۷/۲۶

چکیده

همه گیری یکی از تأثیرگذارترین مسائل قرن بیست و یکم است. حتی در مراحل اولیه، تأثیر آن بر محیط زیست، تجارت و اقتصاد به دلیل عدم اطمینان ناشی از کووید ۱۹ و اقدامات دولتی قابل توجه است. بسیاری از محققین بر نقش حاکمیت شرکتی تأکید می کنند که شرکت ها را برای مقابله با فروپاشی اقتصادی ناشی از همه گیری کووید ۱۹ نشان می دهد. هدف این پژوهش بررسی اثر حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در طول دوران همه گیری کووید ۱۹ است. بر همین اساس، اطلاعات مربوط به ۹۹ شرکت نمونه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۰ ساله از سال های ۱۳۹۰ لغایت ۱۳۹۹ مورد بررسی قرار گرفته است. برای گردآوری داده ها و اطلاعات از روش کتابخانه ای استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده های مربوطه از روش تخمین گشتاورهای تعمیم یافته استفاده شد. تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان داد که با توجه به نتایج تخمین مدل پژوهش و معنی دار نبودن متغیر دامی کرونا بیماری کرونا تأثیری بر کیفیت گزارشگری مالی ندارد. لذا فرضیه اول پژوهش تأیید نمی شود و نمی توان گفت همه گیری کرونا بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر دارد. همچنین با توجه به اینکه از سه شاخص اصلی حاکمیت شرکتی (تعداد اعضای هیئت مدیره و دوگانگی مدیرعامل و درصد اعضای مستقل) درصد اعضای مستقل معنادار نیست لذا اثر متقابل آنها نیز بر کیفیت گزارشگری مالی معنادار نیست لذا حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در طول همه گیری کرونا تأثیر ندارد؛ بنابراین فرضیه دوم پژوهش نیز تأیید نمی شود.

واژگان کلیدی

حاکمیت شرکتی، کیفیت گزارشگری مالی، کووید ۱۹.

۱. دانشیار گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران (royadarabi110@yahoo.com)

۲. گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران (*نویسنده

مسئول: tsajadi20@gmail.com)

۱. مقدمه

جهان در حال تجربه یک بیماری همه گیر شدید ناشی از کووید ۱۹ است که یک بیماری حاد تنفسی است که منشأ آن چین است و اکنون در سراسر جهان گسترش یافته است. شوک و وحشت باعث سقوط شدید در بازارهای سهام در سراسر جهان شده است و به طور غیرقابل کنترلی به گسترش خود ادامه می دهد و به طور جدی همه اقتصادها به ویژه فعالیت شرکت های بورسی را تحت تأثیر قرار می دهد. این اپیدمی^۱ صرفاً یک مشکل بهداشتی نیست بلکه به دلیل اقدامات دولت برای مبارزه با آن از جمله محدودیت های حرکتی، دستورات در خانه ماندن، سیاست های فاصله اجتماعی و قرنطینه اجتماعی، اقتصاد و شرکت های جهانی را از جنبه های مختلف آشفته می کند. تأثیر این بیماری همه گیر به خوبی بر روی بازار سهام، بازار کار، مدل سازی کسب و کار، بخش مالی مستند شده است (خطیب و نور،^۲ ۲۰۲۱).

کیفیت گزارشگری مالی در حفظ کار آیی بازارهای مالی بسیار مهم است زیرا شرکت کنندگان در بازار مانند سرمایه گذاران، وام دهندگان و تنظیم کنندگان برای تصمیم گیری به اطلاعات گزارشگری مالی متکی هستند (به و همکاران،^۳ ۲۰۱۴). کیفیت گزارشگری مالی سبب پیش بینی بهتر جریان های نقدی آتی شرکت برای سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان صورت های مالی می شود. بر اساس تعریف هیئت استانداردهای حسابداری مالی، کیفیت گزارشگری مالی به ارائه صورت های مالی با اطلاعات صحیح و منصفانه در مورد وضعیت مالی و عملکرد اقتصادی یک موسسه منجر می شود (هرث و همکاران،^۴ ۲۰۱۷).

در ارتباط با حاکمیت شرکتی باید گفت که حاکمیت شرکتی شامل مکانیسم هایی است که به وسیله آن ها بر عملکرد مدیران نظارت صورت می گیرد. از آنجا که سهامداران اختیار تصمیم گیری در مورد سرمایه خود را به مدیران واگذار می کنند بنابراین نیاز به مکانیسم هایی دارند که به وسیله آن ها اطمینان حاصل کنند که مدیران حقوقشان را رعایت خواهند کرد. گرچه شرکت های سهامی به منظور افزایش ثروت و رفاه جوامع به وجود آمده اند اما باید نظارتی بر حاکمیت آن ها وجود داشته باشد تا این شرکت ها از موقعیت خود سوءاستفاده نکنند (بادآورنهدی، ۱۳۹۷). حاکمیت شرکتی همواره یکی از دغدغه های اصلی در مطالعات مربوط به بحران مالی بوده است (ارکنز و همکاران،^۵ ۲۰۱۲). چندین مقاله به صورت تجربی یا نظری نقش حاکمیت شرکتی را در طول همه گیری کووید ۱۹ تحلیل کرده اند. باین حال، هنوز مشخص نیست که آیا حاکمیت شرکتی تأثیر کووید ۱۹ بر کیفیت گزارشگری مالی را تعدیل می کند یا خیر. این مقاله به اثر حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در طول همه گیری می پردازد و هدف آن کمک به بحث کووید ۱۹ و افزایش درک ما از حاکمیت شرکتی است.

از آنجایی که کیفیت گزارشگری مالی خوب به مشارکت کنندگان بازار مالی مانند سرمایه گذاران و وام دهندگان کمک می کند تا تصمیمات مناسب بگیرند و به بهبود کار آیی بازارهای مالی کمک می کند نتایج این مقاله می تواند بینش مفیدی را برای سیاست گذاران و سرمایه گذاران فراهم کند. هدف بررسی اثر حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در طول همه گیری کووید ۱۹ است. چند محقق نقش حاکمیت شرکتی را در طول همه گیری کووید ۱۹ با استفاده از داده های بازار سهام بررسی کرده اند. در حال حاضر، تنها چند مقاله تلاش کرده اند تا تأثیر کووید ۱۹ را بر کیفیت

¹.Epidemic

².Khatib and Nour

³.Yeh et al

⁴.Herath et al

⁵.Erkens et al

گزارشگری مالی بررسی کنند. به عنوان مثال، با استفاده از داده های نظرسنجی پرسشنامه از ویتنام، فام و همکاران^۱ (۲۰۲۱) استدلال می کنند که اطلاعات گزارشگری مالی در طول همه گیری از ارزش کمتری برخوردار می شود. دینگ و همکاران^۲ (۲۰۲۱) گزارش می دهند که اندازه هیئت مدیره و استقلال هیئت مدیره اثر کاهنده ای بر بازده سهام در طول همه گیری ندارد. علاوه بر این، هسو و لیائو^۳ (۲۰۲۱) نشان می دهند که حاکمیت شرکتی ممکن است بازده سهام را در طول همه گیری بهبود نبخشد اما می تواند تأثیر منفی کووید ۱۹ بر نوسان قیمت سهام را کاهش دهد. ادبیات نظرسنجی در مورد حاکمیت شرکتی و کووید ۱۹ نشان دهنده کمبود شواهد به دست آمده از داده های حسابداری است. در این پژوهش برای گردآوری داده ها و اطلاعات از روش کتابخانه ای استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده های مربوطه از روش تخمین گشتاورهای تعمیم یافته استفاده شد. لذا در ادامه، این مقاله شکاف تحقیقاتی را که وجود دارد، پر خواهد کرد و به بررسی این موضوع خواهد پرداخت که آیا حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در طول همه گیری کووید ۱۹ تأثیر گذار است؟

۲. مبانی نظری و ادبیات پژوهش

همه گیری یکی از تأثیرگذارترین مسائل قرن بیست و یکم است. حتی در مراحل اولیه، تأثیر آن بر محیط زیست، تجارت و اقتصاد به دلیل عدم اطمینان ناشی از کرونا و اقدامات دولتی قابل توجه است. از ابتدای سال ۲۰۲۰، کووید ۱۹ تأثیر زیادی بر جامعه و اقتصاد جهانی گذاشته است. کووید ۱۹ همچنین شوک های بزرگی را در بازارهای سهام جهانی ایجاد کرد. همه گیری کووید ۱۹ و قرنطینه متعاقب آن شوک خارجی و بی نظیری را به شرکت ها وارد کرد که به طور چشم گیری بر تأمین مالی شرکت ها تأثیر گذاشت. با این حال، تأثیر بحران کرونا بر حاکمیت شرکتی و نتایج مالی و عملیاتی سازمانی مورد توجه محدودی قرار گرفته است.

۲-۱. حاکمیت شرکتی

نظام حاکمیت شرکتی عبارت است از رویه ها و فرآیندهایی که بر اساس آن ها یک واحد اقتصادی هدایت و کنترل می شود و در واقع پل ارتباطی بین سرمایه و سازمان یا واحد اقتصادی با لحاظ حق تمامی ذینفعان است (چن و همکاران^۴، ۲۰۱۶). تعاریف متفاوتی در باب حاکمیت شرکتی وجود دارد به طوری که می توان گفت این تعاریف در یک طیف وسیع قرار می گیرند. دیدگاه های محدود در یک سو و دیدگاه های گسترده در سوی دیگر طیف قرار دارند. در دیدگاه های محدود، حاکمیت شرکتی به رابطه شرکت و سهامداران محدود می شود. در آن سوی طیف، حاکمیت شرکتی را می توان به صورت شبکه ای از روابط در نظر گرفت که نه تنها میان شرکت و مالکان آن ها (سهامداران) بلکه میان شرکت و تعداد زیادی از ذینفعان از جمله کارکنان، مشتریان، فروشندگان و دارندگان اوراق قرضه وجود دارد (یلفانی و همکاران، ۱۴۰۰).

دو هدف حاکمیت شرکتی عبارتند از کاهش ریسک بنگاه اقتصادی از طریق بهبود و ارتقای شفافیت و پاسخگویی و بهبود کار آیی بلندمدت سازمان از طریق جلوگیری از خودکامگی و عدم مسئولیت پذیری مدیریت اجرایی. حاکمیت شرکتی خوب ساختارهایی را تعیین می کند که اهداف شرکت ها از طریق آن ها تعریف و ابزار دستیابی به این اهداف تعیین و بر عملکرد شرکت نظارت می شود (ولی زاده و خدایی، ۱۴۰۰).

¹.Pham et al

².Ding et al

³.Hsu and Liao

⁴.Chen et al

۲-۲. تقلب

در حرفه حسابرسی، گزارشگری تقلب به عنوان رفتاری که منافع جامعه را در نظر می گیرد دارای اهمیت ویژه ای است، پیشینه پژوهش در مورد گزارشگری تقلب به دهه ۱۹۸۰ بازمی گردد. در تعریف دیگر تقلب، دافیلد و گرابوسکی در پژوهشی تحت عنوان «روانشناسی تقلب» تقلب را به معنی به دست آوردن چیز با ارزش یا اجتناب از یک تعهد به وسیله فریب و نیرنگ تعریف کرده اند؛ بنابراین فصل مشترک همه تقلب ها، نیت گول زدن به منظور رسیدن به نفع شخصی است (علیزادگان و همکاران، ۱۴۰۱).

همچنین افزایش بیش از حد تقلب در شرکت ها و رسوایی های ناشی از کشف آن ها در دهه های اخیر نیاز به استفاده از سازوکارهای حاکمیت شرکتی را بیش از پیش ضروری ساخته است. تقلب نه تنها پرهزینه است بلکه می تواند تأثیرات غیرمالی جدی و شدیدی نیز داشته باشد. تقلبی که مدیریت ارشد مرتکب می شود در بلندمدت می تواند بر روحیه کارمند و اعتماد سهامداران تأثیر بگذارد. حدود نیمی از شرکت های پاسخ دهنده به نظرسنجی جرائم اقتصادی جهانی بر این باور بودند که تقلب سهمگین ترین ضربه اش را به کارمندان می کوبد. شرکت ها بیشتر نگران تأثیر تقلب بر شهرت و روابط تجاری شان هستند تا تأثیر آن بر قیمت سهامشان (خلیلی و همکاران، ۱۴۰۰).

۲-۳. کیفیت گزارشگری مالی

رسوایی های زیادی در رابطه با گزارش های مالی بی کیفیت که منجر به تأثیر فاجعه بار بر بازارهای مالی و همچنین اقتصاد جهانی شده است مانند زیراکس، ورلد کام، کرفت هاینز^۱ در ایالات متحده و همچنین در ویتنام کلاه برداری های اخیر مربوط به گزارش های مالی تأثیر منفی بر اقتصاد داشته است و اعتماد عمومی را نسبت به کیفیت گزارشگری مالی شرکت ها از بین برده است. به دلیل اهمیت و جایگاه کیفیت گزارشگری مالی چه از نظر جنبه های نظری و چه از نظر عملی تحقیق در مورد کیفیت گزارشگری مالی توجه قابل توجهی را هم از سوی محققان و هم از سوی سازمان های حرفه ای در حسابداری به خود جلب کرده است (فام و همکاران^۲، ۲۰۲۱).

افزایش کیفیت گزارشگری مالی می تواند پیامدهای اقتصادی مهمی نظیر افزایش کار آیی سرمایه گذاری را به همراه داشته باشد. کیفیت گزارشگری مالی، دقت و صحت گزارش های مالی در بیان اطلاعات مربوط به عملیات شرکت، خصوصاً جریان های نقدی مورد انتظار، به منظور آگاه نمودن سرمایه گذاران است. طبق بیانیه مفهومی شماره یک هیئت استانداردهای حسابداری مالی، گزارشگری مالی باید اطلاعات سودمندی فراهم نماید که سرمایه گذاران بالفعل و بالقوه را در انجام تصمیم گیری های منطقی یاری نماید (شجاع و همکاران، ۱۴۰۰).

۲-۴. پیشینه پژوهش

نوروزی و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی نقش حاکمیت شرکتی و اثرات منفی کووید ۱۹ پرداختند. هدف اصلی این پژوهش بررسی نقش حاکمیت شرکتی بر کاهش اثرات منفی کووید ۱۹ در شرکت ها است که سعی گردیده است به مروری بر مبانی نظری حاکمیت شرکتی و کووید ۱۹ در محیط ایران پرداخته شود.

علی پور فلاح پسند (۱۳۹۹) به بررسی گزارشگری مالی در عصر ویروس کرونا پرداخته است. هدف این پژوهش مطالعه و بررسی شیوه برخورد با رویدادهای غیرمترقبه همچون بیماری کرونا که منجر به شناسایی و افشاء اطلاعات مربوطه

^۱.Xerox, Worldcom, Kraft Heinz

^۲.Pham et al

به صورت جداگانه یا تعدیل اطلاعات گذشته در صورت های مالی دوره متأثر از شرایط کرونا است. نتایج حاصل شده نشان از لزوم توجه فعالین صنایع گوناگون به شرایط خاص کنونی در توجه به نکات کلیدی در گزارشگری مالی و افشاء مناسب اطلاعات مربوطه دارد.

باقر پور و همکاران (۱۳۹۴) موضوع تأثیر مکانیسم های حاکمیت شرکتی بر تجدید ارائه های حسابداری را مورد بررسی قرار دادند. نتایج رگرسیون تحقیق نشان می دهد که تغییر مدیرعامل، تغییر حسابرس، تخصص صنعت حسابرس، اندازه حسابرس و بزرگ ترین سهامدار به همراه برخی خصوصیات مالی شرکت ها شامل نسبت جریان وجوه نقد عملیاتی، نسبت نقدینگی و اندازه شرکت از عوامل مؤثر بر احتمال وقوع تجدید ارائه های سود در بازار سرمایه ایران است؛ بنابراین یافته های این تحقیق از این عقیده که مکانیسم های حاکمیت شرکتی راه علاجی برای بهبود کیفیت گزارشگری مالی است، حمایت می کند.

هسو و لیائو^۱ (۲۰۲۲) به بررسی تأثیر کووید ۱۹ بر رفتارهای سهام در سطح شرکت (از جمله نوسانات قیمت سهام، حجم معاملات و بازده سهام) پرداختند. نتایج نشان می دهد که حاکمیت شرکتی خوب می تواند تأثیر کووید ۱۹ بر نوسانات قیمت سهام و حجم معاملات را کاهش دهد اما ممکن است به افزایش بازده سهام کمکی نکند. این مقاله همچنین سیاست های کلیدی مورد استفاده برای مقابله با همه گیری کووید ۱۹ را در نظر می گیرد و دریافت که مداخله دولت نقش مهمی در تثبیت بازارهای سهام در بحران کووید ۱۹ ایفا می کند.

خطیب و ابراهیم نور^۲ (۲۰۲۱) به بررسی تأثیر کووید ۱۹ بر ویژگی های حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت پرداختند. این تحقیق از نمونه ای متشکل از ۱۸۸ شرکت غیرمالی از بازار مالزی برای سال های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰ استفاده کرده است. آن ها دریافتند که کووید ۱۹ بر تمام ویژگی های شرکت از جمله عملکرد شرکت، ساختار حاکمیتی، سود سهام، نقدینگی و سطح اهرم تأثیر گذاشته است. نتایج تحقیق نشان داد که اندازه هیئت مدیره تأثیر مثبت قابل توجهی بر عملکرد شرکت دارد. به نظر می رسد جلسات هیئت مدیره و جلسات کمیته حسابرسی تأثیر منفی قابل توجهی بر عملکرد شرکت قبل و بعد از کووید ۱۹ داشته باشد.

فام و همکاران^۳ (۲۰۲۱) به بررسی ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی شرکت های ویتنامی در دوران همه گیری کووید ۱۹ پرداختند. نتایج تحقیق نشان می دهد که عوامل شرکت های حسابرسی شده و شرکت های حسابرسی نشده به طور معنی داری بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر می گذارند. نتایج همچنین حاکی از ارزش پیش بینی گزارشگری مالی شرکت های ویتنام است که به شدت تحت تأثیر همه گیری کووید ۱۹ قرار گرفته اند.

۲-۵. فرضیه های پژوهش

با توجه به ادبیات نظری و اهداف تحقیق فرضیه های زیر تدوین شد:

- ۱- بیماری کرونا بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر دارد.
- ۲- حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در طول همه گیری کرونا تأثیر دارد.

۲-۶. سؤالات پژوهش

- ۱- آیا بیماری کرونا بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر گذار است؟

^۱.Hsu and Liao

^۲.Khatib and Nour

^۳.Pham et al

۲- آیا حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در طول همه گیری کرونا تأثیرگذار است؟

۳. روش شناسی پژوهش

روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوا از نوع علی است که با استفاده از داده های مستخرج از صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به تحلیل روابط بین متغیرها پرداخته است. پژوهش حاضر از نوع پس رویدادی (نیمه تجربی) است یعنی بر مبنای تجزیه و تحلیل اطلاعات گذشته و تاریخی (صورت های مالی شرکت ها) انجام شده است. همچنین این پژوهش از نوع مطالعه ای کتابخانه ای و علی بوده و مبتنی بر تحلیل داده های ترکیبی است. پژوهش از حیث هدف کاربردی و از حیث روش توصیفی - علی قلمداد می شود. در جهت گردآوری داده ها از بانک های اطلاعاتی نظیر مقالات و پژوهش های مشابه جهت نگارش مبانی نظری و پیشینه پژوهش گردآوری می گردد. در ادامه، اطلاعات شرکت های مورد بررسی انتخاب شده به عنوان نمونه آماری از طریق مراجعه به صورت های مالی حسابرسی شده (ترازنامه، صورت سود و زیان، صورت جریان وجوه نقد، یادداشت های همراه صورت های مالی) گردآوری خواهد شد. روش های تجزیه و تحلیل داده ها شامل انجام آمار توصیفی (جهت بررسی وضعیت عمومی و نمایش عمومی وضعیت متغیرها بر اساس شاخص های پراکندگی) و روش تخمین گشتاورهای تعمیم یافته است.

جامعه آماری این پژوهش کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۰ ساله از سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۳۹۹ است. نمونه پژوهش شامل شرکت هایی است که معیارهای زیر را احراز نمایند:

۱. شرکت هایی که بعد از سال ۱۳۹۰ در بورس پذیرفته شده اند.
 ۲. شرکت هایی که طی دوره تحقیق در حالت تعلیق نبوده و یا از بورس خارج نشده اند.
 ۳. شرکت هایی که سال مالی آن ها به ۲۹ اسفند ختم می شود و یا تغییر سال مالی نداشته اند.
 ۴. شرکت هایی که جزو واسطه گری مالی (سرمایه گذاری، شرکت مادر، واسطه گری و بانک ها) نباشند.
 ۵. شرکت هایی که در طول دوره مورد نظر، سهام آن ها به طور فعال در بورس معامله شده باشد.
- با توجه به شرایط ذکر شده تعداد ۹۹ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب گردید.

۳-۱. مدل آزمون فرضیه ها و متغیرهای پژوهش

جهت آزمون فرضیه های پژوهش از روش تخمین گشتاورهای تعمیم یافته استفاده شد.

معیار سنجش کیفیت گزارشگری مالی (متغیر وابسته)

کیفیت گزارشگری مالی بر اساس مدل مطرح شده در مقاله کوکا (۲۰۱۵) و فرانسیس و همکاران^۱ (۲۰۰۴) است که بر اساس کیفیت اقلام تعهدی و خطای باقیمانده مدل زیر است و کمتر بودن این عدد، بیانگر کیفیت اقلام تعهدی بالاتر است و به شکل رابطه (۱) است.

(۱)

$$\frac{TAit}{Ait} = \alpha[1/Ait-1] + \beta_1[\Delta REVit/Ait-1] + \beta_2[PPEit/Ait-1] + \beta_3[CFOit/Ait-1] \\ + \beta_4[CFOit-1/Ait-1] + \beta_5[CFOit-1/Ait + 1] + \epsilon it$$

^۲ CFO جریان نقد عملیاتی

^۱.Francis et al

^۲.Cash flow

^۱ TA جمع کل اقلام تعهدی

^۲ A_{t-1} جمع کل دارایی های شرکت در دوره قبل

^۳ ΔREV تغییر درآمد فروش

^۴ PPE ارزش ناخالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات شرکت

بنابراین، مبنای کیفیت گزارشگری مالی، معکوس مربع جمله خطای مدل زیر طبق رابطه (۲) است.

(۲)

$$RM = 1/(\varepsilon)^2$$

از مدل زیر، رابطه (۳) برای بررسی تأثیر کووید ۱۹ بر کیفیت گزارشگری مالی و اثر حاکمیت شرکتی در طول دوره استفاده می شود (متغیر مستقل):

(۳)

$$RM_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 POST_{it} + \alpha_2 GOV_{it} + \alpha_3 POST * GOV_{it} + \beta Controls_{it} + \gamma IndustryFE_{it} + \delta YearFE_{it} + \varepsilon_{it}$$

اگر سال ۱۳۹۹ (زمان وقوع کرونا) باشد متغیر دامی کرونا^۵ برابر با ۱ و در غیر این صورت ۰ است.

GOV به متغیرهای حاکمیت شرکتی اشاره دارد برای سنجش:

BDSIZE لگاریتم طبیعی مدیرانی است که در هیئت مدیره خدمت می کنند.

CEOD در صورتی که مدیرعامل رئیس هیئت مدیره باشد ۱ و مدیر اجرایی در غیر این صورت ۰ است.

INDB درصد اعضای مستقل هیئت مدیره در یک هیئت مدیره است.

متغیرهای کنترلی:

SIZE لگاریتم طبیعی کل دارایی ها

BM نسبت دفتری به بازار

LEV کل بدهی ها تقسیم بر کل دارایی های ابتدای دوره

ROA سود عملیاتی تقسیم بر کل دارایی های ابتدای دوره

LOSS یک متغیر ساختگی برابر است با ۱ اگر شرکتی زیان را گزارش کرده باشد و ۰ در غیر این صورت

GROWTH تغییر سالانه در فروش خالص

¹.Total accruals

².Total asset

³.Change in revenue

⁴.Gross property, plant and equipment

⁵.Post

۴. یافته‌های پژوهش

۴-۱. آمار توصیفی

جدول ۱. جدول آمار توصیفی پژوهش

اندازه	هیئت مدیره	اندازه	نسبت	دفتری به بازار	دوگانگی مدیرعامل	جریان نقد عملیاتی	هزینه‌های اختیاری	رشد	اعضای مستقل	اهرم مالی	زیان	کرونا	بهای تمام شده تولید	گزارشگری مالی	کیفیت	نرخ بازده دارایی	اندازه
۵/۷۷۲۳۶۶	۵/۱۲۹۸۷۰	۵/۷۷۲۳۶۶	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸	۱/۷۲۵۲۱۸
۵/۷۱۱۶۸۴	۵/۰۰۰۰۰۰	۵/۷۱۱۶۸۴	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵	۱/۴۷۰۱۶۵
۷/۱۷۵۶۵۹	۱۰/۰۰۰۰۰۰	۷/۱۷۵۶۵۹	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰	۶/۰۹۲۹۶۰
۴/۴۰۶۷۲۷	۴/۰۰۰۰۰۰	۴/۴۰۶۷۲۷	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰	۱۳/۵۷۵۲۰
۰/۵۰۳۷۹۸	۰/۶۷۵۷۱۹	۰/۵۰۳۷۹۸	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰	۲/۲۰۲۹۹۰
۰/۲۳۷۴۱۵	۰/۵۰۷۹۷۴	۰/۲۳۷۴۱۵	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸	۰/۱۰۵۷۱۸
۳/۴۸۰۸۶۱	۳۰/۷۱۴۸۴	۳/۴۸۰۸۶۱	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰	۳/۶۰۳۲۰

منبع: (یافته‌های پژوهشگر)

۴-۲. بررسی آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

در پژوهش حاضر بر اساس مطالعات انجام شده و همچنین مقاله بیس^۱ تحقیق، محقق مدل زیر را با استفاده از داده‌های ۹۹ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۹ و روش گشتاور تعمیم یافته برآورد نموده است. بدین منظور ابتدا محقق آزمون ریشه واحد را مطابق جدول ۲ برآورد نموده است.

جدول ۲. آزمون ریشه واحد

متغیر	اندازه شرکت	سود عملیاتی تقسیم بر کل دارایی	کیفیت گزارشگری مالی	بهای تمام شده تولید	سن شرکت	درصد اعضای مستقل هیئت مدیره	تغییر سالانه در فروش خالص	هزینه‌های اختیاری	جریان نقدی حاصل از عملیات	نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار
خطای اندازه گیری دیکی فولر	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰

منبع: (یافته‌های پژوهشگر)

بر اساس نتایج حاصل شده از آزمون دیکی فولر و همچنین خطای اندازه گیری کمتر از ۰/۰۵ مشخص شد کلیه متغیرهای پژوهش در سطح ایستا (مانا) می باشند. حال در ادامه با توجه به ایستا بودن متغیرهای پژوهش محقق به برآورد الگوی پژوهش طبق جدول ۳ خواهد پرداخت.

¹.Base article

جدول ۳. برآورد الگوی پژوهش

متغیرها	ضرایب	انحراف معیار	t آماره	خطای اندازه گیری
عرض از مبدأ	۶/۱۷۲۶۹۳	۰/۳۳۱۵۱۳	۴/۶۳۵۸۴۹	۰/۰۰۰۹
کیفیت گزارشگری مالی (۱-)	-۰/۳۴۰۵۱۶	۰/۰۱۲۱۴۵	-۲۸/۰۳۶۶۳	۰/۰۰۰۰
کرونا	-۱۴/۱۶۵۳۰	۷/۶۹۲۸۲۰	-۱/۸۴۱۳۶۷	۰/۰۹۵۴
اندازه هیئت مدیره	۱/۳۴۸۵۶۵	۰/۲۵۵۵۶۱	-۵/۲۷۶۸۸۵	۰/۰۰۰۴
دوگانگی مدیرعامل	۰/۳۹۸۳۵۹	۰/۱۱۰۲۸۳	۳/۶۱۲۱۶۶	۰/۰۰۴۸
درصد اعضای مستقل	۰/۲۴۲۷۳۹	۰/۲۶۸۸۲۶	۰/۹۰۲۹۵۸	۰/۳۸۷۸
کرونا * اندازه هیئت مدیره	۲/۷۷۶۹۶۰	۱/۵۰۰۶۴۲	۱/۸۵۰۵۱۴	۰/۰۹۴۰
کرونا * دوگانگی مدیرعامل	۱۷/۳۴۲۱۹	۴/۵۱۱۱۴۶	۳/۸۴۴۲۹۹	۰/۰۰۳۲
کرونا * درصد اعضای مستقل	۰/۴۴۸۰۸۲	۰/۴۵۰۴۴۷	۰/۹۹۴۷۴۹	۰/۳۴۳۳
اندازه	۰/۱۹۰۷۸۴	۰/۱۱۵۱۴۱	۱/۶۵۶۹۵۱	۰/۱۲۸۵
اهرم مالی	-۰/۹۲۲۶۳۵	۰/۳۸۲۳۳۵	-۲/۴۱۳۱۵۷	۰/۰۳۶۵
نرخ بازده دارایی	-۰/۸۲۵۹۴۳	۰/۳۴۱۰۰۴	-۲/۴۲۲۰۹۰	۰/۰۳۵۹
زیان	۷/۳۰۵۱۲۸	۱/۲۲۳۵۹۱	۵/۹۷۰۲۳۷	۰/۰۰۰۱
اتورگرسیو	-۰/۱۲۱۴۱۷	۰/۰۱۴۶۴۸	-۸/۲۸۹۲۳۲	۰/۰۰۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۹۸	دوربین واتسون	۱/۹	
خطای اندازه گیری آماره سارگان	۰/۵۳	آماره سارگان	۱۰/۰۰	

منبع: (یافته های پژوهشگر)

در پژوهش حاضر محقق جهت تخمین و برآورد ضرایب الگوی پژوهش از روش گشتاورهای تعمیم یافته استفاده نموده است که بر اساس نتایج به دست آمده مشخص شد متغیر وابسته با یک دوره تأخیر کاملاً معنادار بوده است. همچنین ضریب تعیین مدل پژوهش نشان می دهد که ۹۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می شوند. آماره دوربین واتسون پژوهش نیز مقدار ۱/۹ را به خود اختصاص داده که نشان از عدم وجود خودهمبستگی بین جملات اختلال پژوهش دارد همچنین این مقدار نشان می دهد مدل برآوردی مدلی ایدئال است. از سویی خطای اندازه گیری آماره سارگان^۱ که بالا ۰/۰۵ است (۰/۵۳۰۳۸۷)، نشان می دهد در مدل گشتاورهای تعمیم یافته متغیرهای ابزاری کاملاً صحیح و مناسب انتخاب شده اند. نتایج برآورد مدل نشان داد که متغیرهای تعداد اعضای هیئت مدیره، دوگانگی مدیرعامل، اثر متقابل متغیرهای کرونا و دوگانگی مدیرعامل، اهرم مالی و نسبت سود و زیان عملیاتی بر جمع کل دارایی ها کاملاً معنادار می باشند و بر کیفیت گزارشگری شرکت ها تأثیر دارند؛ اما سایر متغیرهای پژوهش معنادار نبوده و بر کیفیت گزارشگری تأثیری ندارند.

¹.J-statistic

۵. بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در طول همه گیری کرونا در شرکت های بورس اوراق بهادار تهران است بدین منظور در پژوهش حاضر بر اساس مطالعات انجام شده و همچنین مقاله بیس تحقیق، محقق با استفاده از داده های ۹۹ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۹۱ الی ۱۴۰۰ و روش گشتاور تعمیم یافته به تخمین و برآورد الگوی پژوهش پرداخته است. بدین منظور ابتدا محقق آزمون ریشه واحد را برآورد نمود که بر اساس نتایج حاصل شده از آزمون دیکی فولر و همچنین خطای اندازه گیری کمتر از ۰/۰۵ مشخص شد کلیه متغیرهای پژوهش در سطح ایستا می باشند. در ادامه با توجه به ایستا بودن متغیرهای پژوهش محقق به برآورد ضرایب الگوی پژوهش پرداخت. بر اساس نتایج به دست آمده مشخص شد که متغیرهای تعداد اعضای هیئت مدیره، دوگانگی مدیرعامل، اثر متقابل متغیرهای کرونا و دوگانگی مدیرعامل، اهرم مالی و نسبت سود و زیان عملیاتی بر جمع کل دارایی ها کاملاً معنادار می باشند و بر کیفیت گزارشگری شرکت ها تأثیر دارند؛ اما سایر متغیرهای پژوهش معنادار نبوده و بر کیفیت گزارشگری تأثیری ندارند. همچنین با توجه به نتایج تخمین مدل پژوهش و معنی دار نبودن متغیر دامی کرونا، مشخص شد که بیماری کرونا تأثیری بر کیفیت گزارشگری مالی ندارد. لذا فرضیه اول پژوهش تأیید نمی شود و نمی توان گفت همه گیری کرونا بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر دارد. از سویی از سه شاخص اصلی حاکمیت شرکتی (تعداد اعضای هیئت مدیره و دوگانگی مدیرعامل و درصد اعضای مستقل)، درصد اعضای مستقل معنادار نیست لذا اثر متقابل آن ها نیز بر کیفیت گزارشگری مالی معنادار نیست لذا حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در طول همه گیری کرونا تأثیر ندارد؛ بنابراین فرضیه دوم پژوهش نیز تأیید نمی شود. از این رو یافته های این فرضیه با نتایج حاصل از تحقیقات فام و همکاران^۱ (۲۰۲۱)، هسو و لیائو^۲ (۲۰۲۲)، خطیب و ابراهیم نور^۳ (۲۰۲۱) همسو نیست. در راستای روشن شدن ابعاد بیشتر پژوهش حاضر، به پژوهشگران آتی پیشنهاد می گردد با توجه به اینکه در حال حاضر تنها یک سال اطلاعات حسابداری در دوران کرونا در دسترس است به بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و استراتژی های تجاری و عملکرد شرکت برای سال های وسیع تری از همه گیری کرونا بپردازند.

۶. منابع

۱. اسماعیل زاده مقری، علی، جلیلی، محمد و زند، عباس. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر کیفیت سود در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله حسابداری مدیریت*، سال ۳، شماره ۷، ۱-۲۵.
۲. بادآور نهنیدی، یونس و حشمت، نسا. (۱۳۹۷). اثر سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر ارتباط بین توانایی مدیران و ایجاد ارزش برای سهامداران، *فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت*، سال ۱۱، شماره ۳۸، ۱-۲۵.
۳. باقرپور، محمدعلی، اعتمادی، حسین و امید فر، مهدی. (۱۳۹۴). تأثیر مکانیسم های حاکمیت شرکتی بر تجدید ارائه های حسابداری، *فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات تجربی حسابداری-اقتصاد مالی*، سال ۱۲، شماره ۴۶، ۷۹-۱۰۲.

¹.Pham et al

².Hsu and Liao

³.Khatib and Nour

۴. خلیلی، فاطمه، خلیل پور، مهدی و رمضانی، جواد. (۱۴۰۰). رتبه بندی عوامل درون سازمانی و برون سازمانی مؤثر بر گزارشگری مالی متقلبان با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی، *فصلنامه اقتصاد مالی*، سال ۱۵، شماره ۵۵، ۲۳۱-۲۴۶.
۵. شجاع، حسین، مهربان پور، محمدرضا، جهانگیر نیا، حسین و غلامی، رضا. (۱۴۰۰). ارائه مدل تأثیر سرمایه های فرهنگی، اجتماعی و اخلاقی بر استقلال مدیران مالی و کیفیت گزارشگری، *فصلنامه اقتصاد مالی*، دوره ۱۵، شماره ۳، ۱۷۱-۱۹۵.
۶. صائب نیا، سمیه و کریمی، فرشته. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر بیماری کرونا (کووید - ۱۹) بر عملکرد کسب و کار (مورد مطالعه: کسب و کارهای کوچک و متوسط استان اردبیل)، *فصلنامه چشم انداز حسابداری مدیریت*، دوره ۳، شماره ۲۴، ۸۳-۹۳.
۷. علی پور فلاح پسند، علی. (۱۳۹۹). گزارشگری مالی در عصر ویروس کرونا (کووید ۱۹)، دومین اجلاس بین المللی نوآوری در مدیریت کسب و کار و اقتصاد، شهریور ۱۳۹۹.
۸. عزیزادگان، لیلا، صمدی لرگانی، محمود و ایمنی، محسن. (۱۴۰۱). تأثیر تیپ شخصیتی و اخلاق حرفه ای بر توانایی حسابرسان در کشف تقلب با استفاده از تئوری رفتار برنامه ریزی شده با نقش تردید حرفه ای، *فصلنامه پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی*، دوره ۱۴، شماره ۲، ۴۹-۷۷.
۹. نوروزی، محمد، باقری، فاطمه، معماری، سارا، یعقوبی، امید. (۱۴۰۱). نقش حاکمیت شرکتی و اثرات منفی کووید ۱۹، *فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، سال ۶، شماره ۸۴، ۲۵۹۷-۲۵۷۸.
۱۰. ولی زاده، اعظم و خدایی، مونا. (۱۴۰۰). اثر تعدیل کننده کیفیت عملکرد حسابرسی داخلی بر رابطه بین کیفیت حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکت، *فصلنامه پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی*، دوره ۱۳، شماره ۴، ۱-۲۲.
۱۱. یلفانی، امیر، نوروش، ایرج، طالب نیا، قدرت الله و اصغری زاده، عزت الله. (۱۴۰۰). اثر حاکمیت شرکتی بر تأخر گزارش حسابرسی در صنعت بیمه ایران. *پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی*، سال ۱۳، شماره ۵۰، ۱۴۹-۱۷۱.
12. Cheng, Qiang, Lee, Jimmy and Shevlin, Terry J. (2016). Internal Governance and Real Earnings Management. *Accounting Review*, 1(4), 1051-1085.
13. Erkens, David H, Hung, Mingyi and Matos, Pedro. (2012). Corporate Governance in the 2007-2008 Financial Crisis: Evidence from Financial Institutions Worldwide. *Journal of Corporate Finance*, 18(2), 389-411.
14. Herath, S. K and Albarqi, N. (2017). Financial Reporting Quality: A Literature Review. *International Journal of Business Management and Commerce*, 2(1), 1-14.
15. Hsu, Yu-Lin and Liao, Li-Kai. (2022). Corporate Governance and Stock Performance: The Case of Covid-19 Crisis. *Journal of Accounting and Public Policy*, 41(4), 106-920.
16. Khatib, Saleh F. A and Nour, Abdulnaser. (2021). The Impact of Corporate Governance on Firm Performance During the Covid-19 Pandemic: Evidence from Malaysia. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(2), 0943-0952.
17. Pham, Quoc Thuan, Xuan Thuy, Ho and Loan, Nguyen. (2021). Financial Reporting Quality in Pandemic Era: Case Analysis of Vietnamese Enterprises. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 2(2), 1-23.
18. Yeh, Yaying, Chen, Hui-Wen and Wu, Mei-Ching. (2014). Can Information Transparency Improve Earnings Quality Attributes? Evidence from an Enhanced Disclosure Regime in Taiwan. *Journal of Emerging Markets Finance and Trade*, 50(4), 237-253.

The Effect of Corporate Governance on Quality of Financial Reporting During the Covid-19 Pandemic

Roya Darabi¹

Seyedeh Tayebbeh Sajadi Nejad^{*2}

Date of Receipt: 2022/08/23 Date of Issue: 2022/10/18

Abstract

Epidemics are one of the most influential issues of the 21st century. Even in the early stages, the impact on the environment, business and economy is significant due to the uncertainty caused by the corona and government actions. Many researchers emphasize the role of corporate governance that shows companies to cope with the economic collapse caused by the Covid-19 pandemic. The purpose of this research is to investigate the effect of corporate governance on the quality of financial reporting during the covid-19 pandemic. Based on this, the information related to 99 sample companies admitted to the Tehran Stock Exchange in the 10-year period from 2011 to 2020 has been analyzed. Library method was used to collect data and information. Analysis of relevant data was done using the generalized method of moments (GMM). The data analysis showed that according to the estimation results of the research model and the non-significance of the post-corona animal variable, the corona disease has no effect on the quality of financial reporting. Therefore, the first hypothesis of the research is not confirmed and it cannot be said that the Corona epidemic has an effect on the quality of financial reporting. Also, considering that of the three main indicators of corporate governance (the number of board members, bdsizes, ceod CEO duality, and the percentage of independent members of indb), the percentage of independent members (indb) is not significant, so their mutual effect on the quality of financial reporting is not significant, so corporate governance on the quality of reporting Finance is not affected during the corona pandemic. Therefore, the second hypothesis of the research is not confirmed.

Keywords

Corporate Governance, Financial Reporting Quality, Covid-19

1. Department of Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (royadarabi110@yahoo.com).

2. Department of Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (*Corresponding Author: tsajadi20@gmail.com).